

Література:

1. Зеер Э.Ф., Романцев Г.М. Личностно ориентированное профессиональное образование // Педагогика. – 2002. – №3. – С.16-21.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебник для вузов. – Изд. второе, доп., испр. и перераб. – М.: Логос, 2002. – 384 с.
3. Зубченко Л.В. Використання інтерактивних методів навчання при формуванні педагогічної творчості майбутніх вчителів фізичного виховання // Зб. наукових праць. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк: ДНТУ, 2009. – Вип. 4 (146) – С. 106-110.
4. Резнік С.М. Вибір методів навчання у процесі підготовки магістрів спеціальності «Адміністративний менеджмент» // Зб. наукових праць. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк: ДНТУ, 2009. – Вип. 4 (146) – С. 255-259.
5. Тімець О.В. Сучасні інноваційні технології – складова удосконалення педагогічної майстерності вчителя географії // Наукові записки.- Вінниця: ВДПУ, 2005. – Вип.14. – С.64-66.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – Київ: «Академвидав», 2006. – 352 с.
6. Холковська І.Л. Методика виховної роботи: Практикум.- Вінниця: ВДПУ, 2005. – 254 с.

На современном этапе развития общества особенно актуальным становится вопрос подготовки специалистов, владеющих не только специальными знаниями, умениями и навыками, но и высоким уровнем профессиональной культуры. Статья посвящается рассмотрению значимости личностно ориентированного подхода в процессе формирования профессиональной культуры будущих экологов. Обосновано, что наиболее целесообразными являются интерактивные методы обучения.

The vital aim of modern higher education is not only to provide future specialists with special knowledge and professional skills but also with high level of professional culture. The article analyzes the person-orientated approach in forming professional culture of ecology students. It is grounded, that the most expedient methods of teaching are interactive methods.

УДК 378.147

Філіппова Л. Л.

ВПЛИВ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ НА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті представлено і стисло обґрунтовано вплив компетентнісного підходу на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Розглянуто професійну компетентність майбутнього фахівця як суб'єктивну якість, що виявляється в проектуванні і реалізації діяльності з урахуванням кваліфікаційних вимог.

Постановка проблеми. Проблемі якості підготовки фахівців приділяється велика увага. Це пов'язано з тим, що останніми роками в суспільстві гостро відчувається незадоволеність якістю освіти.

Поняття «якість професійної освіти» відображає рівень відповідності випускника ВНЗ вимогам споживачів освітніх послуг. Підвищення якості професійної підготовки обумовлене можливістю мобільного реагування навчального процесу на потреби суспільства, виробництва, особистості. Забезпечити таку можливість покликана система управління якістю підготовки фахівця, одним з основних принципів побудови якої є спрямованість на формування необхідних фахівцеві компетенцій, що забезпечують його конкурентоспроможність.

Сьогодні підвищення якості професійної підготовки фахівця є актуальною проблемою педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що на сучасному етапі ведуться інтенсивні дослідження вдосконалення професійної підготовки у ВНЗ, пов'язані з розробкою систем управління якістю підготовки фахівців. Значущості якості освіти як умови включення системи вищої професійної освіти в міжнародний інтеграційний процес приділяють велику увагу В.Байденко, М.Валєєв, Б.Герасимов, В.Іванова, Е.Кайнова, М.Кларін, Е.Коротков, П.Щеглов та ін.; загальним питанням управління якістю професійної освіти – В.Болотов, Ю.Захаров, Є.Колегова, В.Мішин, М.Поташник, Н.Селезнева, В.Трайнева. Проте питання управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, до цих пір не визначені можливості сучасних технологій навчання, місце самостійної діяльності майбутніх фахівців і її значущість у процесі формування компетенцій. Залишаються відкритими багато питань технологій формування компетенцій, необхідне вдосконалення механізмів управління мобільним реагуванням процесу навчання на зміни вимог споживачів освітніх послуг, механізмів взаємодії освітніх систем з працедавцями щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Багато розробок не доведено до рівня конкретних навчально-методичних комплексів, які сприяють ефективному управлінню якістю професійної підготовки майбутніх фахівців.

Отже, склалася суперечність між збільшеними вимогами до професійної підготовки конкурентоздатних, компетентних фахівців і недосконалістю системи управління якістю їх професійної підготовки.

Формулювання цілей статті. Одним із головних завдань нашого дослідження є розгляд впливу компетентнісного підходу на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі вищої освіти сьогодні велику роль відіграє професійна компетентність фахівця. У нашому суспільстві виникають потреби в постійному безперервному вдосконаленні підготовки майбутніх фахівців, орієнтир на вільний розвиток особистості, на її самостійність, практичність, креативність та мобільність у соціокультурному просторі, на її творчу ініціативність та конкурентоспроможність. Головна увага зосереджується, перш за все, на особистості майбутнього фахівця, на його здібностях та професійних якостях, бо подальша його професійна діяльність залежатиме саме від того, який сенс буде мати для нього обрана професія.

Проблему компетенції та компетентності особистості фахівця почали активно досліджувати з другої половини ХХ століття не лише педагоги, а й психологи, філософи, культурологи, соціологи, політологи тощо. Проблема компетенції та компетентності фахівця ґрунтовно розглядається в працях Г.Вертохвостової, Б.Гершунського, Є.Горностай, А.Деркача, І.Єрмакова, І.Зимньої, С.Краснокрутської, Н.Кузьміної, О.Лебедева, А.Маркової, Н.Мілованової, А.Новікова, В.Серікова, Ю.Татура, А.Хуторського та ін.

Професійна підготовка фахівця є однією з взаємозв'язаних підсистем структури професійної освіти як педагогічної системи. Основною метою і результатом професійної освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці компетентного фахівця, який би вільно володів своєю професією і орієнтувався у суміжних галузях діяльності, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

Повсякденні зміни у характері освіти більш явно орієнтують майбутнього фахівця на «вільний розвиток», його високу інформаційну культуру, творчу ініціативу, самостійність, конкурентоспроможність, мобільність, що вимагає якісно нового підходу до формування майбутнього професіонала. Випускникові ВНЗ належить працювати в

установах і організаціях різних форм власності, в різних сегментах соціальної і економічної сфер, у галузі управління і адміністрування. В одних випадках для працедавця будуть важливі основні і додаткові кваліфікації, а також засвоєні освітні програми, у інших – він швидше зацікавлений у фахівці, який в оптимальні терміни зможе реалізувати певний проект, направлений на вирішення проблем розвитку організації, підприємства або установи. У першому випадку мова йде про знання і уміння, сформованих у студентів, у другому – про їхні компетенції і компетентність.

Понятійний апарат, що характеризує сенс компетентнісного підходу в освіті, ще не сформований. Проте, можна виділити деякі істотні ознаки цього підходу.

Так, О.Лебедев визначає компетентнісний підхід як сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу і оцінки освітніх результатів [4, с.3]. До таких принципів він відносить такі положення:

- сенс освіти полягає в розвитку у майбутніх фахівців здатності самостійно вирішувати проблеми у різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого є його власний досвід;
- змістом освіти є дидактичний адаптований соціальний досвід рішення пізнавальних, світоглядних, етичних, політичних і інших проблем;
- сенс організації освітнього процесу полягає у створенні умов для формування у майбутніх фахівців досвіду самостійного рішення пізнавальних, комунікативних, організаційних, етичних і інших проблем, які складають зміст освіти;
- оцінка освітніх результатів ґрунтується на аналізі рівнів освіченості, які досягаються на певному етапі навчання.

Категоріальна база компетентнісного підходу безпосередньо пов'язана з ідеєю цілеспрямованості освітнього процесу, за яким компетенції задають вищий, узагальнений рівень умінь і навичок студентів, а зміст освіти визначається чотирьохкомпонентною моделлю змісту освіти (знання, уміння, досвід творчої діяльності і досвід ціннісного відношення) [1].

У теорії компетентнісного підходу виділяються два базових поняття: компетенція, яка включає сукупність взаємозв'язаних якостей особистості і компетентність, яка співвідноситься з володінням людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне відношення до неї і предмету діяльності» [7].

Під якістю результату професійної підготовки майбутнього фахівця ми будемо розуміти відповідність професійній підготовленості випускника ВНЗ сучасним «викликам часу» і розглядати через поняття «професійна компетентність». Професійна компетентність включає сукупність здібностей, якостей і властивостей особистості, необхідних для успішної професійної діяльності у тій або іншій сфері.

А.Маркова вважає, що професійні якості, з одного боку, є передумовою професійної діяльності, а з іншого – вони самі удосконалюються.

Розглядаючи проблему професійної компетентності, вона визначає її характеристики [5]:

- компетентність не зводиться до освіченості людини;
- компетентність представляє поєднання психічних якостей, що дозволяють діяти самостійно і відповідально;
- основою думок про компетентність людини є оцінка і вимірювання кінцевого результату діяльності;
- компетентність є характеристикою окремої людини і виявляється в результатах її діяльності.

Вважаючи, що професійна компетентність є якістю, що формується в освітньому процесі, доцільно розглядати професійну компетентність майбутнього фахівця як суб'єктивну якість, що виявляється в проектуванні і реалізації діяльності з урахуванням кваліфікаційних вимог.

Зараз зростає конкуренція на ринку освітніх послуг і для працедавця велике значення мають базові комунікативні, інформаційні компетентності, а також наявність досвіду роботи за фахом і відповідних рекомендацій. Саме тому, соціально-особистісні, економічні, загальнонаукові і професійні компетенції не тільки відрізняються за своїм складом, але, пов'язані з потребами різних суб'єктів і, відповідно, для отримання об'єктивної оцінки вимагають різних за змістом і структурою діагностичних процедур [1].

Необхідність забезпечення цілісності процесу підготовки передбачає необхідність дотримання єдиного підходу до розробки навчальних програм. Вони проектуються на основі відбору завдань, направлених на аналіз компетентностей. Отже, при створенні програм на перше місце виносяться характеристики компетентностей як цілей програми, потім пропонуються способи їх формування і становлення, далі проводиться відбір інформації, яка сприяє вирішенню конкретних завдань і розвитку компетентностей. Якщо навчальна програма буде слідувати даній логіці, то її необхідними складовими будуть: контекстне включення студентів в зміст професійної діяльності; створення комунікативного поля навчання, яке виникає в результаті обміну думками і розвиває соціальну і мовленнєву компетентності студента [3, с.19].

Ю.Татур визначає компетентність фахівця як прояв на практиці його прагнення і здатності реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості тощо) для успішної творчої діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи соціальну значущість і особистісну відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення [6].

В.Байденко, підводячи підсумок розгляду впливу компетентностного підходу на навчальний процес і відзначаючи його переваги, стверджує, що компетентнісний підхід дозволяє:

- перейти від орієнтації на відтворення знань до застосування і організації знань;
- «зняти» диктат об'єкту (предмету) праці (але не ігнорувати його);
- взяти за основу стратегію підвищення гнучкості на користь розширення можливості працевлаштування і виконуваних завдань;
- основним завданням повинні бути міждисциплінарно-інтегровані вимоги до результату освітнього процесу;
- орієнтувати діяльність випускників на нескінченну різноманітність професійних і життєвих ситуацій [2, с.70].

Підготовка компетентного фахівця багато в чому залежить від питань: хто і як повинен оцінювати досягнення студента, і, що взагалі може піддаватися оцінюванню. Тенденція останнього десятиліття – спроба перевірити якість тих знань і умінь, які можуть бути корисними випускникам професійних освітніх установ у майбутньому, а також уміння самостійно набувати знань, необхідних для адаптації у сучасному світі. Оцінюватися повинно уміння студента вирішувати проблеми, які ставить перед ним те освітнє середовище, усередині якого він знаходяться.

Висновки з даного дослідження. Отже, реалізація компетентнісного підходу в освіті на сучасному етапі забезпечить виконання основної мети професійної освіти – підготовку кваліфікованих працівників відповідного рівня і профілю, конкурентоздатних на ринку праці, компетентних, відповідальних, здібних до ефективного роботи за фахом на рівні світових стандартів.

Ідеальним результатом сучасної освіти повинен стати компетентний фахівець, а реальним – створення умов для досягнення поставленої мети в освітній установі.

Отже, компетенція допомагає фахівцеві вирішувати складні ситуації та життєво важливі проблеми, надає можливість ефективно діяти людині в усіх сферах її професійної діяльності.

Компетентність є багатофакторною якістю фахівця. Вона припускає не лише наявність певного об'єму знань, умінь, навичок, досвіду та особистих якостей, які є дуже важливими чинниками для досягнення високих результатів у професійній діяльності, а й

ціннісних орієнтацій фахівця, усвідомлення ним свого місця в суспільстві і розуміння світу навколо нього, відповідного стилю взаємодії з іншими людьми, загальної культури особистості, а також здібностей та можливостей до постійного вдосконалення власного творчого потенціалу.

Література:

1. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании / А.Г. Бермус // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – (<http://eidos.ru/journal/htm>).
2. Байденко В.И. Компетентностный подход к проектированию государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (методологические и методические вопросы): Метод. пособие. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2005. – 114 с.
3. Компетентностный подход в педагогическом образовании / В.А. Козырева и др. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2004. – 392 с.
4. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – №5. – С. 3-12.
5. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М., 1996. – 308 с.
6. Татур Ю.Г. Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования: Материалы ко второму заседанию методологического семинара. Авторская помощь. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 16 с.
7. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты / А.В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2002. – (<http://eidos.ru/journal/htm>).

В статье представлено и кратко обоснованно влияние компетентностного подхода на повышение качества подготовки будущих специалистов. Рассмотрена профессиональная компетентность будущего специалиста как субъективное качество, которое проявляется в проектировании и реализации деятельности с учетом квалификационных требований.

The article presents a brief and reasonably influence Competence approach to improve the quality of training of future specialists. We consider the professional competence of future professionals as a subjective quality which is reflected in the design and implementation of activities, taking into account qualifications.

УДК 378.147

Холмакова Ю. В.

КЛАСИФІКАЦІЇ ДІЛОВИХ ІГОР

Статтю присвячено питанню класифікації ділових ігор. На основі аналізу різноманітних класифікацій російських дослідників зроблено загальну класифікацію, в якій ділові ігри поділяються за цілим рядом ознак, таких як: цільова направленість гри, широта тематичних рамок, імітовані області, рівень вільності прийняття рішень, рівень невизначеності рішень, характер комунікацій між учасниками, ступінь відкритості гри, комплексність використовуваної моделі, інструменти гри, форма її проведення та ін.

Постановка проблеми: У сучасній педагогічній літературі класифікація ділових ігор є центральною проблематикою теорії ігрової діяльності. Незважаючи на те, що за останній час все більше і більше науковців присвячують свої праці проблематиці ігрового навчання, а саме використанню ділових ігор у навчальному процесі, у тому числі навіть і